

TYGODNIK

PETERSBURSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Wychodzi we Wtorki i Piątki. Prenumerata przyjmuje się pod adresem: do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, do Ekspedycji Gazet Petersburskiego Pocztamtu, lub do księgarni Gräfe; w Warszawie, w drukarni Zawadzkiego i Węckiego i w Biurze infarmacyjném; w Wilnie w księgarni Zawadzkiego; nadto we wszystkich Pocztowych w kraju urządach.

Cena Roczna: w Rossyi s pocztą a w stolicy, z noczeniem do mieszkań, 50 r. ass. Półroczna, 25 r. ass. Bez pocztly, dla odbierających w księgarni Gräfe: Roczna, 45 rubli assygn. Półroczna, 25 rub. assyg. Dla Królestwa Polskiego: Roczna, 53 rubli assygn. Półroczna, 28 rub. ass.

WTOREK, $\frac{14}{26}$ STYCZNIA.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Petersburg, $\frac{13}{25}$ Stycznia.

NOWINY DWORU.

6 bieżącego Stycznia, w święto *Trzech Królów* i rocznicę urodzin N. Królowej Jmci Niderlandzkiej, *Anna PAWŁOWNY* odprawiona była w Soborze Dworskim przez Najprzew. Metropolitę *Jonasza* z archimandrytami: *Wiatskim Nikodemem* i *Zielenieckiego monasteru Aaronem* msza święta w obecności N. CESARZA Jmci, J. C. W. W. XIĘCIA NASTĘPCY CESARZEWICZA i JJ. XX. MM. *Piotra Oldenburskiego* i *Alexandra Darmstadtzkiego*.

Urzędnicy Dworu, Jenerałowie, oficerowie rang wyższych i niższych armii i floty, znajdowali się również na mszy, po której odbyła się processya, idąca przez sale pałacowe do urzędzonego na brzegu *Newy Jordanu*, gdzie odprawione zostało ze zwykłym obrzędem poświęcenie wody wśród odgłosu dział z twierdzy ss. *Piotra* i *Pawła* i pokropienie chorągwi i sztandarów rotty grenadyerów pałacowych, pułków gwardyi i zakładów wyjskowych wychowania.

— Przez Ukazy CESARSKIE do Rząd. Senatu, z upływnionego Grudnia, zostają mianowani: zostający w Ministerstwie Spraw Zagr. Radzca Kollegialny *Xzję Oboleński* sprawującym obowiązki zarządzającego głównym Moskiewskiem archiwum tegoż ministerstwa — Główny naczelnik *Altajskich górniczych zakładów* i cywilny Gubernator *Tomski Jen.-major* korpusu gornych inżynjerów *Beger* członkiem Rady tegoż korpusu — na miejsce jego w obu tych posadach mianowany *Jen.-major* gornych inżynjerów naczelnik *Nerczyńskich zakładów górniczych Tatarinow* a ma tę ostatnią posadą podpułkownik tegoż korpusu *Rodstwienn-*

nyj—dymisyonowany Jenerał-major *Amnosow* członkiem zasiadającym Rady Depart. osad wojskowych. (*dok. nast.*)

— N. CESARZ Jmci w d. 19 Grudnia raczył mianować J. C. K. Wysokość Arcyksięcia *Austryackiego Fryderyka* kawalerem orderu św. *Andrzeja*.

UKAZ RZĄDZĄCEGO SENATU.

2 Stycznia b. r. Z ogłoszeniem następnego Zdania Rady Państwa, potwierdzonego przez N. Cesarza d. 20 Listopada 1840 roku. — Rada Państwa w Departamencie Ekonomii i w Ogólnem Zgromadzeniu przejrzawszy oddane z Komitetu Ministrów przełożenie Ministra Oświecenia, o tém, aby mu nadal zostawić decyzją o rozdawaniu summ funduszu edukacyjnego w gubernijach Zachodnich, na pożyczkę osobom prywatnym,—uznała, że w rzeczy tej zachodzą dwa pytania: jedno, wynikłe w komitecie Ministrów, czy Rząd może pozwalać teraz, podług dawniejszych zasad, wypożyczania spleconych już summ funduszu edukacyjnego w gubernijach Zachodnich, z opłatą 7% i drugie pytanie rodzące się z samego przedstawienia Ministra Oświecenia, jak postępować nadal ze wspomnionemi summami: kiedy nie będzie osób chcących pożyczyć je na 6%.

O pierwszym zapytaniu Rada Państwa sądziła, że gdy ogólne Ustawy (art. 1334 i 1335 Układu Praw Cywilnych) ograniczają do 6% między prywatnemi procenta od wypożyczonych kapitałów i wyższy procent uznają za lichwę, a po rościagnieniu na mocy prawa 1834 r. tegoż prawidła i teje stopy na gubernije od Polski zwrócone tak między skarbem, jak i między prywatnemi, nie przyzwoicie byłoby aby sam Rząd od funduszowych kapitałów wymagał procentu, uchodzącego podług tych praw za lichwiarski, t. j. przechodzący 6%.

Co do drugiego pytania, zważywszy, z jednej strony, wyłożone w przedstawieniu Ministra przyczyny, zmuszające do lokowania wspomnionych kapitałów, z mniejszą korzy-

cia a z drugiej objaśnione przez byłego Zarządcę Ministra Oświecenia niedogodności zupełnego rościągienia na te kapitały 2 punktu dodatku do 1 artyk. Układu Praw o dobrach arędowych i starościńskich, Rada Państwa nie widzi trudności w potwierdzeniu rozrządzenia wydanego przez Zwierzchność Białoruskiego Szkolnego okręgu co do funduszu gimnazjum Wileńskiego i zarazem postanowić ogólne co do tych funduszy prawidło.

Na skutek tego Rada Państwa uznaje za potrzebne, dla zastosowania powyższej ustawy, postanowić co następuje. 1) Pożyczający kapitały funduszu edukacyjnego w guberniach Zachodnich mogą spłacać je gdy zechcą, jeśli skądinąd w zawartych z nimi aktach nie ma przeciwnych temu warunków, lub jeśli w samych zapisach nie włożono obowiązku aby kapitały zostawały na zawsze lokowanemi na dobrach fundatorów i ich następców. 2) W razie zamierzanego spłacenia, dłużnicy winni ostrzedz o tém, najmniej przed półrokiem, władzę szkolną, aby ta mogła obmyślić korzystną dla funduszu lokatę spłaconej summy. 3) Spłacone tak summy, mają być wypożyczone, na prawne ewikcye i podług wydanych przepisów, na procent nie wyższy nad 6%, chociażby w dawniejszych zapisach oznaczony był i wyższy procent. 4) Jeśli po stosownych obwieszczeniach nieznajdą się chcący wziąć wspomniane kapitały na 6%, Zwierzchność Szkolnego okręgu, za zezwoleniem Ministerstwa Oświecenia, będzie mogła rozpożyczać je na tejsze zasadzie na 5%, lub jeśli uzna za pożyteczniejsze, obracać za wiedzą Ministerstwa na kupno biletów Komisji umorzenia długów, lub nakoniec w miarę upatrzonej korzyści, wnosić na procent do kredytowych Zakładów Państwa.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Londyn 6 Stycznia. W gazecie Bombajskiej ogłoszony jest list z Tchusan z dnia 30 Września, następnej treści. «Admirał wrócił wczora z Pekinu i dowiadujemy się że zagadnienie o pokoju lub wojnie zostało urządzone. Cesarz obszedł się nader uprzejmie z admirałem Elliot równie jak i z innemi anglikami. Oświadczył iż nie wie za co anglicy wypowiedzieli mu wojnę, kiedy on ze swej strony nie pragnie jak pokoju.—Cesarz wysłał do Kantonu dwóch komisarzy dla zawarcia traktatu. Daje się widzieć że komisarz Lin przekroczył dane mu instrukcye i postępował przeciwnie woli dworu Chińskiego. Cesarz miał nawet oświadczyć że wyda Lina admirałowi, ażeby z nim postąpił jak mu się podoba. Wyspa Tchusan pozostanie w ręku anglików dopokąd 3 miliony funt. sterl. nie będą wypłacone.

— List z Lahory z dnia 9 Listopada donosi: «Ciało Króla Kurruck-Sing było spalone 6 b. m. Z nim spalono też żywcem dwie jego żony i dwie niewolnice. Z trupem zięcia jego miano też spalić dwie jego żony, ale te tak były piękne, że los ich wzbudził powszechne współczucie. Dzisiaj panujący Shere-Sing przybył w czas dla uratowania

jednej z nich, młodszej; gdy druga była brzemienną, matka jej, mszcząc się na Shere-Singu za nieocalenie od śmierci opanowała twierdzą i nie chce jej oddać. Przez cztery dni wszystkie domy publiczne na znak żałoby były zamknięte i roboty zawieszono. Popioły Króla i Xięcia, wraz z drogiemi ich klejnotami jutro będą z wielką pompą wrzucone do świętej rzeki Gangesu.»

«Shere-Sing jest charakteru zniewieściałego, oddany cielesności; jest on nieprzychylny anglikom i lękają się żeby nie rozpoczął wkrótce kroków nieprzyjacielskich.»

— 4 Listopada wieczorem Dost-Mohammed Chan i wódz Nyron przyszli poddać się sirowi W. H. Mac-Naghten.

— 4 Stycznia panowała w Londynie okropna burza z grzmotami i gradem niezwykłej wielkości. Piorun spadł na dwie wieże kościelne w parafiach Streathaus i Spital-fields, które zupełnie zniszczył.

— W Dundee trzy kościoły położone obok siebie, w ich liczbie sławna katedra, od 700 lat istnąca stały się pastwą płomieni Szkodę szacują na 40,000 funtów.

Paryż 8 Stycznia. Umarł par Francyi baron Bignon.

— Wiktor Hugo i hrabia de Ste. Aulaire obrani zostali członkami Akademii francuzkiej.

— *Temps* podług listu z Egiptu donosi o szerzącej się tam pogłosce, jakoby Mehemet-Ali zamierza abdykować, zapewne na rzecz syna Ibrahima.

— Z Hawru piszą o ciągłych prawie gwałtownych burzach panujących na morzu o tej niezwykłej porze gdyż właściwą ich porą bywają miesiące Luty i Marzec.

— Zarząd teatru *Gymnase dramatique* wymyślił nową spekulacją; zamiast zwykłej korynty, wywiesił inną złożoną całkiem z afiszów różnokolorowych wyliczających znaczniejsze handle i magazyny Paryskie. Rząd zakazał ten szczególny rodzaj przemysłu.

Hanower 10 Stycznia. Dzisiaj o godzinie 9 rano pożar wybuchnął w pałacu Królewskim. Zaczął się od rozpękłego komina w lewem skrzydle pałacu. Po trzech-godzinnem usiłowaniu zdołano opanować ogień. Sam korpus gmachu pozostał nietkniętym, ale skrzydło lewe zniszczone do szczętu i szkody bardzo znaczne.

Rzym, 31 Grudnia. Wczora Królowa Hiszpańska uroczystie była przyjęła przez Ojca świętego. Niewiedzą jeszcze nie jak długo potrwa jej tu pobyt; czekają na odpowiedź z Neapolu.

— Papież nieprzestaje używać swego pośrednictwa dla urządzenia interesów Portugalii. Twierdzą że za wdaniem się Ojca św. Don Miguel zgodził się zrzec wszelkich roszczeń do tronu z zachowaniem wszakże tytułu Królewskiej Mości.

— Stan publicznego zdrowia w Rzymie jest zupełnie zaspokajający.

Rio Janeiro 17 Listopada. Od czasu ogłoszenia pełnoletności Cesarza kraj zaczyna coraz większej używać apokojności; przemysł się rozwija, finanse w dobrym są stanie i kurs papierów znacznie się podniósł.

D O P I S E K.

Z powodu złych dróg i niezwykłej ilości śniegu, ostatnia poczta zagraniczna znacznie się spóźniła. Wszakże najpóźniejsze daty niezawierają nic ważnego.

(*Journ. de S. P. G. P. Psz. Póln.*)

KRYTYKA.

OBRAZ MYŚLI MOJEJ

przez P. Bochwica, część pierwsza.

Ukazanie się dzieła filozoficznego w naszej literaturze i w naszym języku, jest zjawiskiem tak rzadkiem, tak pożądanym, iż nie sądzę ażeby krytyka takiego dzieła, mogła być prędko wyczerpaną, dla tego niech mi wolno będzie do rozbioru P. Grabowskiego przydać jeszcze kilka słów o szacownym utworze P. Bochwica pod tytułem *Obraz myśli mojej*. Jeżeli podzielam zupełnie uczucie radości, tak chlubnie z kąd inąd znanego krytyka, nad widokiem rozwijającej się nowej u nas, a tak bujnej już gdzie-indziej gałęzi umiejętności ludzkich, jaką jest filozofia, to zdaje mi się iż dla nadania jej silniejszego popędu, potrzebne jest ciągle poruszanie, roztrząsanie, działanie, żywiołu w którym wiecznie krążyć musi, to jest, rozumu ludzkiego. Tworzenie się i rozwijanie myśli pojedynczej w każdym człowieku, jest jednostką całości, myśli i ducha narodu, a myśl narodu i czasu w którym żyje, jest jego filozofią, zasadą i celem bytu jego i kierunku — Z tego stanowiska wychodząc, z większą śmiałością przystępuję do oddania uczuć, wyobrażeń i myśli, jakie wzbudziło we mnie filozoficzne dzieło P. Bochwica.

Systemat filozoficzny, nie jest więc tylko pojedynczym utworem jednego człowieka ale wyrażeniem myśli narodu jego i czasu. Dla tego filozofia Platona, jest wyrazem pięknej indywidualności greckiej, która nic za sobą i oprócz siebie nieznała, i zaród ludzkości, tak potężnie później przez Chrystianizm rozwinięty, przebrała w plastyczną postać Ateńczyka lub Sparcjanina, tak dalece iż czytając księgi Platona, świadomego mniej zdziwi, że cudowne rozprawy o nieśmiertelności duszy i wolności woli ludzkiej, mogły być przynieszone a częstokroć czytane przez niewolników — Dla tego to filozofia Kartezjusza jest objawieniem nowej iskry samobytności i niepodległości ducha człowieka, przeczyszczonej że tak powiem moralnością religii chrześcijańskiej; dla tego to filozofia ośmnastego wieku jest wyrażeniem przesyconej zwierzęcymi uczuciami, natury ludzkiej, która nie będąc w stanie wzniesienia się do pojęcia ducha, musiała poprzestać na zaprzeczeniu go. — dla tego to nareszcie, filozofia niemiecka, ten dalszy ciąg ich reformacji odbijając, i wyrabiając w abstrakcyach swoich, teorie i doświadczenia innych narodów, jest niejako tłumaczem charakteru Niemieckiego — A godło najwyższego szczebla ich filozofii, chcę mówić *Hegla*, stało się razem godłem ich Historii: „wszystko co jest istotnym musi być rozsądnem”. My słowianie dotychczas nie mieliśmy filozofii. Narody nasze rodziły się, istniały, wzrastały,

i ginęły, bez pojęcia nigdy, żadnej z tych epok życia swego, bez rozmyślania kiedykolwiek nad historją swoją, prawie bez wiedzy swojej — i terazjesze dzieje wielu narodów Słowiańskiego szczepu nie noszą na sobie właściwego piętna historii, (która w ten czas tylko dochodzi do stopnia dojrzałości swojej gdy się zjednoczy z filozofią) ale wydają się być raczej, niejako marzeniem przeszłości, a główne zarysy ich bytu na ziemi, równie jak i postacie ich bohaterów, mają coś fantastycznego, do poezyi zbliżonego; jednym słowem posiadamy kroniki, a historii nie mamy. Ale dziś po tylu wiekach, tu i owdzie, dają się spostrzedz, niemyślne oznaki, filozofii czyli myśli, która wsiekając coraz głębiej w minione od dawna ale niepojęte wypadki, zetrze kiedyś zmagę czasu, i pokaże je nam już nie w kształcie poezyi, ale w postaci historii w całym znaczeniu tego słowa. W ten czas będziemy mieli naszą filozofią, a teraz dzięki tym, którzy wyrabiają myśl w zakresie filozoficznym, jakimkolwiek bądź sposobem, dzięki P. Bochwicowi, który usiłuje dać nam próbę całego systematu filozoficznego, czerpanego w prawdach religii objawionej. Tak jak ciało pochodzące z ziemi powraca do ziemi, tak też i myśl wypływająca z Boga, pogrąża się w Bogu. Religia więc jest kolebką i grobem każdej filozofii. Ale tak ciało jak i myśl, nim wrócą do kresu z kąd wyszły, podlegają rozwinięciu się, a tём rozwinięciem się jest życie fizyczne i moralne. P. Bochwic w pierwszej części *Obrazu myśli* przedstawia nam filozofią w jej kolebce. — Powiada on „że duch człowieczy z objawienia bożego pochodzący, za pomocą tego objawienia dochodzi do poznania Stwórcy. — Duch ten znajduje się pod powłoką materii, i musi się przebijać przez nią, dla rozwinięcia się i stopniowego dochodzenia do doskonałości, z pokolenia do pokolenia, bo każdy człowiek pracuje bez wiedzy swojej nad doskonaleniem się myśli. — Organizm materialny służy jako narzędzie do wyrażenia zewnętrznego, wewnętrznych pomysłów, organizm zaś społeczny służy do zrealizowania w związkach towarzyskich, teorii i umysłowych ideałów. — Wiara jest w instytucjach ogólnych, czem sumienie w pojedynczym człowieku. Człowiek jest zbiorem pierwiastków, jakie się znajdują w całym stworzeniu, w ziemi, powietrzu, roślinach zwierzętach, oraz pierwiastków duchownych jemu właściwych. Ziemia nie istnieje dla odradzania się własnego, tylko dla odradzania się żyjących na niej istot. Wszystkie twory organiczne, ożywia niewidoma dusza powszechna przyrodzenia, do materii, w istotach organicznych krążącej, wiekuisie na ziemi przykuta, przenikniona statem prawami czyli instynktami, ożywiać i do ruchu pobudzać takowe istoty. Mechanizm zwierzęcy jest *tylko* pod wpływem tej duszy powszechnej, ale jeden człowiek przychodzi do poznania jej. Widoczniejsze ogniwa w stworzeniu są następujące: materia ziemna jest ogniwem między nicością, a siłą ruchu mechanicznego; zwierzę jest ogniwem między ruchem organicznym powszechnym, a siłą powszechną instynktową, czyli duszą powszechną; człowiek

zaś jest już ogniwem między światem stworzonym i siłami poruszającymi go i ożywiającymi, oraz światem duchownym czyli kreacyjnym i organizacyjnym, mocą idei wrodzonych czyli objawienia, rządzonej od samego Boga Stwórcy. Doskonali się on w obrębach tego świata i jeszcze po za ten świat, gdzie wszyscy ludzie się zrównają do tejże samej dochodząc doskonałości.»

Nie jest bynajmniej moim zamiarem, wejść w szczegółowy rozbiór i ocenienie zasad wyłożonych przez autora. Możemy dzielić jego zdanie lub nie, ale wszyscy wyznać winniśmy że każde zgłębianie myśli jest zawsze choć cząstkowem odsłonięciem prawdy. Ja, chciałem tylko zwrócić jeszcze raz uwagę ziomków moich na samą tak ważną okoliczność zjawienia się pierwiastków samorodnej ojczyznej filozofii, i udzielić drugim uczucia i nadzieje jakie takowe zjawienie się wzbudziło w umyśle moim.

Mieczysław Przedziecki.

ROZMAITOŚCI.

BIBLIOLOGIA WILEŃSKA.

II.

Autor artykułu o Tygodniku Petersburskim, w tymże Tygodniku № 91 umieszczonego, zdaje się Wydawcy mieć za złe, że umieszcza w nim artykuły z filozofii moralnej, przedstawiające pożądanę, ale niestety! nie osiągniętą jeszcze chwilę w formie rzeczywistości. Nam się zdaje, że właśnie dla tego, iż te chwile jeszcze nie nastąpiły, że społeczność nasza nie stanęła dotąd na stopniu moralności takim, jaki dla dobra jej potrzebny jest istotnie, że może zbyt jeszcze oddaloną jest od tego stopnia, Filozofia moralna powinna głos podnosić, te błogie chwile zbliżyć. Bez apostołów prawdy, bez missyi Chrześciana-filozoficznej, trudno, powiem nawet niepodobna, aby się objawiła i rozkrzewić mogła prawda. Mniej już tu missya potrzebną będzie, kiedy się owe chwile w formie rzeczywistości zjawia, albo raczej jeszcze potrzebną będzie dla utrzymania tej rzeczywistości. Jednym z tych apostołów prawdy jest Fryderyk Szlegel, którego dzieło *filozofia życia*, w polskim przekładzie wychodzi teraz pod tytułem: «Filozofia życia przez Fryderyka Szlegla, z francuzkiego tłumaczenia X. Guenot przełożył na język Polski i objaśnił stosownymi uwagami X. Joachim Dębiński S. P. Tom pierwszy. Wilno w drukarni Dyecezalnej in 8 maj.» Niejest to filozofia szkolna, owa nauka hipotez i marzeń, nieznająca, niedomyślająca się nawet wielu rzeczy, obca prawdom w użyteczne wypadki obfitym, co dowodząc na dwie strony, nie dowodzi na żadną, co błędząc w labiryncie metafizyki tworzy widoki

nigdy w życiu zastosować się nie mogące. Nie jest to filozofia, co wszystko zmysłom przyznając, atakuje nadprzyrodzony porządek, a którą najwłaściwiej szarlatanizmem rozumu nazwaćby można. Nie jest to jeszcze filozofia co w krainie umysłowej rada bawi, z której do krainy imaginacji, do urojeń, tak blisko, przeskok tak łatwy, iż trudno go nie zrobić. Jest to filozofia życia, praktyczna że tak powiem, ziemsko-niebieska, wszystkich pojęciu przystępna, bez matematycznych dowodzeń, bez ergotyzmów, jest to obraz prawdy silnej, przezroczystej, pełnej nadziei. Dzieło to dzieli się na lekcye, których w pierwszym tomie jest siedm, mianowicie: I, o duszy myślącej, jako szrodku sumienia—o błędach rozumu. II, o duszy kochającej, jako punkcie szrodkowym moralności—O małżeństwie. III, o objawieniu i wpływie duszy na nauki. IV, o stosunkach duszy z przyrodzeniem. V. o stosunkach duszy ludzkiej z Bogiem. VI. O porządku Boga w przyrodzeniu, i o stosunkach boskim w państwie prawdy, i o walce naszej epoki z błędem. Tom drugi jest już pod prasą, i w krótkce się już ukaże. Zostawując komu innemu ocenienie tej pracy X. Dębińskiego, dokonanej z przekładu francuzkiego, chociaż wiemy iż tłumacz, mógłby ją równie z oryginału wykonać, uczynimy tylko uwagę, iż dodatki i objaśnienia w notach umieszczone, a nieoznaczone podpisem tłumacza mogą być przyznane autorowi.

Z tejże drukarni w idącym roku wyszło dzieło: «Obowiązki osób stanu duchownego przez X. T. H. Sevoa Dyrektora Reneńskiego Seminarjum po francuzku napisane, przekład X. P. Gniewczyńskiego K. S. K. Ł. Wydanie nowe. Tomów grubych in 8 cztery. Nieznany nam wydawca w przedmowie mówi: iż dzieło które osobom duchownym w rzetelnym widoku wystawia całą zacność ich powołania, całą wysokość ich przeznaczenia, całą świętość ich namaszczenia, jest najważniejszą usługą, jakiej religia, kościół i stan kapłański może się spodziewać. Takim jest bez wątpienia niniejsze dzieło; godne przeto, aby się znajdowało w ręku każdego kapłana.

X. Adolf Bagiński wykładowca w Akademii Duchownej Wileńskiej Pismo święte, wydał, dla użytku młodzieży kościelnej, dziełko w drukarni Zawadzkiego: «Hermeneutica biblica, seu ars interpretendi scripturam sacram Vulgatae latinae accomodata. in 8 str. x i 108. Dziełko podręczne, dla uczących się, z przyczyny swęj krótkości i niepopisywania się z niemiecką erudycją, greckimi i hebrajskimi słowami napchaną, mogące być nader użyteczne, jedna chwałę autorowi, który, wolne od obowiązków chwile, tak dobrze nauce i pożytkowi swych uczniów poświęca.

X. Antoni Moszyński.

Pińsk 16 Grudnia,

Печатать позволено: С.-Петербургъ. Января 13-го 1841. П. Гаевскій.

W DRAKARNI WOJENNEJ.